

עפ"ת (ירושלים) 71265-07-19 - מדינת ישראל נ' ג'האד סאלם

עפ"ת (ירושלים) 71265-07-19 - מדינת ישראל נ' ג'האד סאלם מחוזי ירושלים

עפ"ת (ירושלים) 71265-07-19

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד אילה גלברד-יעקב, רינת בן יעקב,

נגד

ג'האד סאלם

ע"י ב"כ עו"ד אכרם ח'ליחל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

[22.09.2019]

כבוד השופט מרדכי כדורי

מפרקליטות מחוז ירושלים (פלילי)

פסק דין

הרקע:

1. לפניי ערעור על גזר דינו של ביהמ"ש לתעבורה בירושלים מיום 17/7/2019 בתיק פ"ל 9362-01-19 (להלן: "גזר הדין"). המשיב הורשע על פי הודאתו בעבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה בתוקף, לפי סעיף 10(א) לפקודת התעבורה תשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה), נהיגה בזמן פסילה, לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה, ונהיגה ברכב ללא ביטוח, לפי סעיף 2(א) לפקודת ביטוח רכב מנועי תש"ל-1970.
בית המשפט לתעבורה הטיל על המשיב קנס בסך 1,000 ₪, פסילת רישיון נהיגה למשך 12 חודשים, צו של"צ בהיקף של 200 שעות וצו מבחן למשך שנה וחצי. בנוסף הפעיל בית המשפט קמא עונש פסילה על תנאי למשך שישה חודשים, במצטבר לפסילה הנוכחית, והאריך למשך שנתיים עונש מאסר על תנאי לתקופה של עשרה חודשים התלוי ועומד נגד המשיב.
הערעור מופנה כלפי קולת העונש.
2. על פי עובדות כתב האישום, ביום 1/12/2016 פסל בית המשפט את המשיב מלנהוג למשך 32 חודשים. בנוסף, רישיון הנהיגה של המשיב פקע ביום 28/1/2017. למרות האמור, ביום 17/1/2019 נהג המשיב ברכב, ללא ביטוח בתוקף.

גזר דינו של בית המשפט קמא:

3. בגזר דינו עמד בית המשפט קמא על הסכנה הגלומה בנהיגת רכב בזמן פסילה, על הדופי הפלילי והמוסרי הטמון בה ועל כך שהיא מבטאת ביזוי של החוק וצווי בית המשפט. בית המשפט קמא הדגיש כי למעשיו של המשיב נודעת חומרה יתרה פי כמה, שכן הוא ביצע את העבירה בעת שמאסר על תנאי תלוי ועומד נגדו. עוד עמד בית המשפט קמא על הכלל לפיו דרך המלך היא הפעלה של מאסר מותנה, ושחריגה מכך תיעשה רק מטעמים שירשמו.

יחד עם זאת מצא בית המשפט קמא לתת משקל לכך שהמשיב הכיר באחריותו המלאה למעשיו והביע חרטה על מעורבותו החוזרת בעבירות תעבורה. בית המשפט קמא התרשם כי המשיב מתחיל להבין את המחיר אותו הוא ובני משפחתו משלמים בגין מעשיו ונתן משקל לכך שהוא הביע דאגה לבני משפחתו ורצון לחיות חיים נורמטיביים. בית המשפט קמא מצא לאמץ את עמדת הסנגור, לפיה תקופות המאסר הארוכות שהוטלו על המשיב עד כה לא סייעו לשקמו ולמנוע ממנו לחזור ולעבור עבירה של נהיגה ללא רישיון בתוקף או בזמן פסילה. כמו כן אימץ בית המשפט קמא את מסקנת שירות המבחן, לפיה קיים סיכון משמעותי להישנות מעורבותו של המשיב בעבירות תעבורה, אשר יפחת עם שילובו בטיפול ארוך טווח. לאור האמור ולנוכח הבעייתיות בהתנהגותו של המשיב, החליט בית המשפט קמא להעדיף את הפן השיקומי תוך מעורבות ארוכת טווח של שירות המבחן.

תמצית טענות הצדדים בערעור:

4. ערעורה של המערערת כולל ארבעה ראשים:

- א. העונש: המערערת מלינה על כך שבית המשפט קמא נמנע מלקבוע מתחם עונש הולם למעשה העבירה שעשה המשיב, ועל הפער שבין הרטוריקה המחמירה בה נקט ביחס לעבירה לבין הענישה המקלה שהטיל על המשיב.
- ב. הפעלת המאסר המותנה: לטענת המערערת, בית המשפט קמא טעה בכך שסטה מדרך המלך ונמנע מלהפעיל את עונש המאסר על תנאי התלוי ועומד נגד המשיב.
- ג. משך הפסילה: המערערת טוענת כי היה על בית המשפט קמא לפעול בהתאם להוראת סעיף 40א(א)(1) לפקודת התעבורה, ולהטיל על המשיב פסילה למשך עשר שנים לפחות.

ד. הפעלת ההתחייבות להימנע מעבירה: בגזר הדין שניתן נגד המשיב ביום 1/12/2016 בתיק פ"ל 3276-07-16 נקבע, בין היתר, כי על המשיב לחתום על התחייבות על סך של 10,000 ₪, לפיה לא יעבור עבירות של נהיגה בזמן פסילה או נהיגה ללא רישיון נהיגה בתוקף. לטענת המערער, היה על בית המשפט קמא להפעיל את ההתחייבות האמורה.

5. בא כוח המשיב סומך את ידיו על מרבית רכיבי גזר הדין, וטוען כי בית המשפט קמא העניק לשיקול השיקום את המשקל המתאים. לעמדתו, לאחר שנים בהם המשיב היה מעורב בפלילים ולאחר מספר עונשי מאסר בפועל אותם ריצה, הגיעה העת לנקוט בעניינו בהליך טיפולי. מעורבות טיפולית כאמור עשויה להפחית את הסיכון הנובע מהמשיב, לשקמו ולהוציא אותו ממעגל העבריינות.

בא כוח המשיב הדגיש את הודאתו של המשיב, את מעצרו מאחורי סורג ובריוח למשך כשישה חודשים ואת ההקלה המנהלית המשמעותית המוענקת כיום למי שנידון למאסר.

אשר להימנעותו של בית המשפט קמא מלהטיל על המשיב פסילת רישיון למשך 10 שנים טען בא כוח המשיב, כי התביעה כמעט ולא מבקשת לאכוף את הוראת סעיף 40א(א)(1) לפקודת התעבורה, כי בית המשפט לתעבורה אינו נעתר בקלות לבקשה לאכיפתו וכי לבית המשפט נתון שיקול דעת להימנע מלהטיל פסילה למשך התקופה האמורה. לעניין זה טען, כי המשיב נפסל בעבר לתקופה של 32 חודשים, מתוכם ריצה 31 חודשים, במהלכם הקפיד שלא לנהוג ברכב. רק בחודש האחרון, בזמן שאשתו של המשיב היתה מאושפזת בבית חולים, לאחר שנודע לו שמצבה הרפואי הסתבר, ומאחר שבמקום מגוריו אין תחבורה ציבורית, הוא טעה, אחז בהגה ונהג למרחק קצר בלבד. עוד נטען, כי בשל עברו הפלילי של המשיב אופק התעסוקה היחיד שלו הוא עבודה כנהג בעסק המשפחתי. לכן יש לאפשר לו לסיים את תקופת הפסילה ואת תקופת המבחן, לחזור לביתו, לחדש את רישיון הנהיגה שלו ולצאת מהמעגל העברייני.

המשיב לא חלק על כך שהיה על בית המשפט קמא להפעיל את ההתחייבות הכספית שנחתמה על ידו. דיון ומסקנות:

6. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור על נספחיה ושמעתי את טענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל, בכל אחד מארבעת ראשיו. העונש:

7. כפי שקבע בית המשפט קמא, ובהתאם למפורט בפסיקה אליה הפנה בגזר דינו, עבירה של נהיגה בזמן פסילה היא עבירה חמורה הטומנת בחובה סיכונים רבים לביטחונם של נוסעים ברכב והולכי רגל, ולא פחות מכך משקפת התייחסות של ביזוי החוק וצוויו בית המשפט. יש בעבירה זו לא רק דופי פלילי, אלא אף דופי מוסרי כפול: הסיכון לנהג עצמו ולעוברי הדרך, וכן קשיים במימוש פיצויים בעקבות תאונות דרכים, אם יתרחשו בעת הנהיגה. יש להוסיף ולהדגיש כי הנהג בזמן פסילה ממשיך לסכן את שלום הציבור לאחר שבעבר כבר הוכיח כי חוקי התעבורה אינם נר לרגליו, ומוכיח במעשיו כי לא ניתן להרחיקו מהכביש כל עוד הדבר תלוי ברצונו הטוב (רע"פ 6115/06 מדינת ישראל נ' אבו לבן 8/5/2007).
- בצדק רב קבע בית המשפט קמא כי העובדה שהמשיב ביצע את העבירות שעה שמאסר על תנאי תלוי ועומד נגדו, מעצימה את חומרתם של מעשיו. עובדה זו מדגישה ביתר שאת את זלזולו של המשיב בחוק ובבית המשפט ומדגישה את הצורך בהרתעתו.
8. קביעותיו האמורות של בית המשפט קמא אינן מתיישבות עם העונשים שהטיל על המשיב, במיוחד לנוכח עברו הפלילי והתעבורתי המכביד. המשיב הורשע בעבר, בין היתר, במספר עבירות של נהיגה בזמן פסילה, והוטלו עליו בגין עונשי מאסר לתקופה כוללת של 16 חודשים. העובדה שעונשי המאסר הקודמים שהוטלו על המשיב לא הרתיעו אותו מלשוב ולעבור עבירות מחייבת להחמיר בעונשו, לאחר שהוכיח במעשיו שלא היה די בהם כדי להרתיעו. היא אינה יכולה לשמש נימוק להקלה בעונש ולא לסטייה מהעיקרון המנחה בענישה, לפיו יש לקיים יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו (סעיף 40ב לחוק העונשין תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין")).
9. טענת המשיב, לפיה מצבה הרפואי של אשתו התדרדר, לא הוכחה לפני בית המשפט קמא. לעניין זה לא היה די בהסבר שהמשיב מסר בעל פה או באישורים שהציג כי אשתו ילדה לאחר ביצוע העבירה. מכל מקום, גם אם היה ממש בטענה האמורה, לא היה בה כדי להצדיק את מעשיו של המשיב ולא להקל הקלה ניכרת בעונשו. על המשיב היה לנסוע במונית או להסתייע באחרים, ולא לסכן את שלומם וביטחונם של המשתמשים בדרך, תוך כדי נהיגה ללא רישיון בתוקף, בזמן פסילה וללא ביטוח.
- טענת המשיב לפיה נהג ברכב מרחק קצר בלבד אינה ממעיטה באופן ממשי מחומרת מעשיו (ראו: רע"פ 5785/11 בנימין נ' מדינת ישראל 10/8/2011; רע"פ 6894/09 פרץ נ' מדינת ישראל 3/9/2009).
10. גם טענת המשיב, לפיה עבר את העבירה לקראת סיומה של תקופת פסילה ממושכת אותה ריצה, אינה משמשת שיקול לקולה. נהיגה בזמן פסילה סמוך לתום תקופת הפסילה פוגעת בערכים החברתיים הרלבנטיים במידה שאינה פחותה מאשר נהיגה בפסילה זמן ארוך יותר קודם תום תקופת הפסילה. לא למותר להוסיף ולציין לעניין זה, כי המשיב לא היה מורשה לנהיגה גם לאחר חלוף תקופת הפסילה, אלא שהיה עליו לנקוט באמצעי תיקון הנדרשים כתנאי לחידוש רישיון הנהיגה. בנוסף, טענה זו אינה מתיישבת עם דבריו של המשיב לפני שירות המבחן, כי במהלך תקופת הפסילה נהג לעיתים ברכב במזרח ירושלים ובשטחי הרשות הפלסטינית.

11. השיקולים המנחים בענישה נקבעו במסגרת תיקון 113 לחוק העונשין. מסיבה שאינה ברורה, בית המשפט קמא לא יישם את הוראות חוק העונשין בעניין, ונמנע מלקבוע את מתחם העונש ההולם למעשה העבירה שעשה המשיב ואת העונש המתאים לו, תוך התחשבות בנסיבות הרלבנטיות. יש מקום להניח כי זו הסיבה שהביאה לכך שהעונש שהוטל על המשיב אינו מבטא הלימה בין חומרת מעשיו לבין הענישה המקלה שהוטלה עליו.
12. מקובלת עליי אפוא עמדת המערער, לפיה היה על בית המשפט קמא לגזור את העונש בהתאם למתווה שנקבע בתיקון 113 לחוק העונשין, ולהטיל על המשיב עונש מאסר של ממש, שיהלום למעשה העבירה שעשה, תוך התחשבות בערכים החברתיים שנפגעו ממעשה העבירה, במידת הפגיעה בהם, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות במעשה העבירה.
- עונש המאסר המותנה:
13. כפי שציין בית המשפט קמא, בצדק, נקודת המוצא היא שיש להפעיל מאסר מותנה התלוי ועומד נגד נאשם. בית המשפט רשאי לצוות על הארכת תקופת תנאי, מטעמים שיירשמו, אם שוכנע שבנסיבות העניין לא יהיה זה צודק להפעיל את המאסר המותנה (סעיף 56(א) לחוק העונשין). שיקול הדעת הנתון לבית המשפט להאריך עונש מאסר מותנה מתמקד במצבים שבהם מוצדק לתת לנאשם הזדמנות נוספת לחזור לדרך הישר, כאשר הוא מראה סימנים המניחים יסוד לציפייה כי כך יהיה (רע"פ 7391/08 מחאג'נה נ' מדינת ישראל 10/7/2008).
14. עניינו של המשיב לא הצדיק הענקת הזדמנות נוספת כאמור.
- שירות המבחן עמד בתסקירו על עברו הפלילי והתעבורתי של המשיב. צוין, כי למשיב ארבע הרשעות קודמות בעבירות רכוש, סמים, הסעת שוהה בלתי חוקי, סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה והפרת הוראה חוקית. בשל עבירות אלה המשיב ריצה עונשי מאסר למשך 38 חודשים במצטבר. בנוסף, למשיב 29 הרשעות תעבורה קודמות, בגין הוטלו עליו עונשי מאסר למשך 16 חודשים, עונשי פסילה ממושכים וקנסות רבים.
- להתרשמות שירות המבחן, קיים סיכון משמעותי לכך שהמשיב ישוב ויעבור עבירות תעבורה. שירות המבחן התרשם, כי המשיב הפנים דפוסים עבריינים, הבאים לידי ביטוי ברצדיביזם, בקושי לגלות תובנה בנוגע לחומרת מעשיו, בקושי להבין את ההשלכות האפשריות של מעשיו על אחרים, בנטייה להתבונן באופן שטחי עליו ועל מעשיו ולקחת סיכונים מבלי לקחת בחשבון את השלכות מעשיו. עוד התרשם שירות המבחן, כי למשיב קושי בוויסות דחפים ונטייה לאימפולסיביות. שירות המבחן ציין כי מאסרים קודמים שהמשיב ריצה לא שימשו עבורו גורמים מרתיעים ומציבי גבול, וכי הוא שב ועבר עבירות למרות שהביע רצון ומחויבות להימנע ממעורבות חוזרת בעבירות.

15. אינני מתעלם מהאמור בתסקיר, כי המשיב דיבר בכנות, מכיר באחריותו המלאה למעשיו, מביע חרטה, מתחיל להבין את המחיר אותו הוא ובני משפחתו משלמים, מביע דאגה לבני משפחתו ומצוי בתחילת תהליך של התבוננות עצמית. אולם נתונים אלה אינם מבססים הנחה בעוצמה מספיקה לכך שקיים סיכוי של ממש שהמשיב ישתקם. משקלם של הגורמים מפחיתי הסיכון אותם מנה שירות המבחן נמוך במידה ניכרת ממשקלם של הגורמים מגבירי הסיכון. תחילתה של הבנה ותחילתו של תהליך התבוננות אינם מלמדים על אופק שיקומי ממש, במיוחד כאשר מדובר במי שבעבר כבר הביע רצון ומחויבות להימנע ממעורבות בעבירות, אולם אלה התבררו כחסרי כיסוי.
16. אני סבור אפוא כי היה על בית המשפט קמא לצעוד בדרך המלך ולהפעיל את עונש המאסר המותנה שהיה תלוי ועומד נגד המשיב, ולא לסטות מהכלל.
- משך פסילת רישיון הנהיגה:
17. סעיף 40א(א)(1) לפקודת התעבורה מורה:
- "הורשע אדם על עבירה כאמור בסעיפים 62(3), 64, 64א, 65א(2) או (3) או 67, או על עבירה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, תוך שימוש ברכב, ובעשר השנים שקדמו למועד ביצוע אותה עבירה כבר הורשע לפחות פעמיים על אחת מהעבירות האמורות, דינו - נוסף על כל עונש אחר - פסילה מקבל או מהחזיק רישיון נהיגה, לתקופה שלא תפחת מעשר שנים";
- בסעיף 40א(ג)(1) הוסמך בית המשפט:
- "בנסיבות מיוחדות שיפרש בפסק הדין, להורות על פסילה לתקופות קצרות יותר מהתקופות האמורות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), ובלבד ששוכנע כי אין בהמשך הנהיגה על ידי הנאשם משום סכנה לציבור";
- זו הרשעתו השלישית של המשיב בעבירה של נהיגה בזמן פסילה. קודם לכן, מאז דצמבר 2015, הוא הורשע פעמיים, בחמש עבירות קודמות של נהיגה בזמן פסילה.
18. הינה כי כן, היה על בית המשפט קמא לנמק בגזר דינו מהן הנסיבות המיוחדות אותן מצא כמצדיקות להסתפק בתקופת פסילה קצרה בהרבה, ומדוע הוא סבור כי אין בהמשך נהיגתו של המשיב משום סכנה לציבור. כך לא נעשה.
19. המשיב לא הציג אסמכתאות לתמיכה בטענתו, לפיה בית המשפט לתעבורה אינו נעתר בקלות לדרישת התביעה לאכיפת סעיף החוק הנדון. ככל שיש ממש בטענה זו, ראוי להבהיר כי חובתו של בית המשפט לתעבורה למלא אחר הוראות החוק, ובהתקיים הנסיבות שפורטו לעיל, להטיל על נאשם עונש פסילה למשך עשר שנים. בהתאם להוראת סעיף 40א(ג)(1) לפקודת התעבורה, בית המשפט רשאי להסתפק בפסילה לתקופה קצרה יותר, אך זאת רק בנסיבות מיוחדות שיפורשו בגזר הדין. הכלל הוא אפוא כי תוטל פסילה למשך עשר שנים, ואילו פסילה לתקופה קצרה יותר תוטל רק במקרים יוצאים מן הכלל, בהתקיים נסיבות מיוחדות כאמור.

20. טענת המשיב לפיה אין באפשרותו להתפרנס ללא רישיון נהיגה בטענה בעלמא, ואין בה די, כפי שנטענה, כדי להצדיק חריגה מהכלל האמור. היה על המשיב לבסס את טענתו האמורה באמצעות אסמכתאות מתאימות. כך, בין היתר, היה עליו להבהיר ולהציג ראיות בדבר עיסוקו במהלך השנים הארוכות בהן הוא היה פסול מלנהוג, בנוגע לניסיונות שביצע למצוא עבודה ולתוצאותיהם, ביחס לעסק המשפחתי הנטען על ידו, הרכבו האנושי, המשרות בו, כלי הרכב הפועלים במסגרתו וכיוצא בזה.

21. לא מצאתי אפוא צידוק לחריגה מן הכלל הקבוע בסעיף 40א(א)(1) לפקודת התעבורה. ההתחייבות להימנע מעבירה:

22. כאמור, המשיב אינו חולק על כך שהיה על בית המשפט קמא להפעיל את ההתחייבות להימנע מעבירה שנחתמה על ידו. משכך אין צורך להרחיב בדיון בעניין זה. די להפנות להוראת סעיף 76 לחוק העונשין, המורה: "התחייב אדם לפי סעיף 72 להימנע מעבירה, ולאחר מכן בית משפט הרשיעו בעבירה שהתחייב להימנע ממנה או קבע כי הוא ביצע את העבירה כאמור אך לא הרשיעו, יצווה בית המשפט שהרשיע או שקבע כאמור, על תשלום סכום ההתחייבות...."

מדובר בהוראה מנדטורית, המחייבת את בית המשפט לצוות על הפעלת ההתחייבות. המחוקק נמנע מלהעניק לבית המשפט שיקול דעת להאריך את תוקף ההתחייבות או להורות על מימושה באופן חלקי בלבד (רע"פ 4123/17 שוחט נ' מדינת ישראל 25/6/2018).

התוצאה:

23. לאור כל האמור היה מקום לקבל את הערעור במלואו. ברם, בהתחשב בכך שבמועד גזר הדין המשיב היה עצור עד תום ההליכים במשך כשישה חודשים, ושחרר ממעצרו לאחר שניתן גזר הדין, מצאתי שלא להורות על חזרתו לבית המאסר. 24. הערעור מתקבל אפוא כך שתקופת הפסילה תעמוד על 10 שנים, חלף תקופת הפסילה שנקבעה בגזר הדין. בנוסף, אני מפעיל את ההתחייבות על סך ₪ 10,000 עליה חתם המשיב בבית המשפט לתעבורה בירושלים ביום 1/12/2016 בתיק פ"ל 3276-07-16. סכום ההתחייבות ישולם בעשרה תשלומים החל מיום 6/10/2019. אולם אם אחד התשלומים לא ישולם במלואו או במועדו, תעמוד היתרה לפירעון מיידי. אם משיב לא ישלם את סכום ההתחייבות הוא יאסר לשלושה חודשים.

יתר רכיבי גזר הדין יעמדו בעינם.

ניתן היום, כ"ב אלול תשע"ט, 22 ספטמבר 2019.